

Marek Murawski

PRZYPADEK HYPOMELANIZMU U KRUKA *CORVUS CORAX*

Observation of diluted Common Raven *Corvus corax*

Podczas obserwacji terenowych, prowadzonych 13.06.2021 w rozległym krajobrazie rolniczym Wysoczyzny Ciechanowskiej, zauważono kruka *Corvus corax* o białawym ubarwieniu. Ptak pochodził z tegorocznego lęgu, ze znanego gniazda, zasiedlanego przez kruki przynajmniej od pięciu sezonów, znajdującego się w kępie kilku wysokich olsz czarnych *Alnus glutinosa*, rosnących w mozaice pól uprawnych. Nietypowy osobnik przebywał w grupie rodzinnej, składającej się z pięciu ptaków. Stwierdzenia dokonano w godzinach popołudniowych, w okolicach miejscowości Nieradowo (pow. ciechanowski, woj. mazowieckie), przy użyciu lornetki Olympus 10x42 EXWP I. Wykonano również dokumentację fotograficzną (fot. 1 i 2).

Z daleka ptak wydawał się jednolicie biały, co szczególnie kontrastowało z typowo ubarwionymi krukami. Początkowo pobieżnie oceniono, że osobnik ten wykazywał cechy leucyzmu. W „ostrym słońcu”, ale z bliższej odległości wydawał się białawy, z nieco jakby przyszarzałym odcieniem płaszcza i spodu ciała, co wykluczało albinizm oraz mutację brown, która prezentuje brązowy deseń upierzenia, bez elementów szarości.

Fot. 1. Hypomelanistyczny kruk *Corvus corax*, 13.06.2021, Nieradowo, pow. ciechanowski (fot. M. Murawski).

Photo 1. Diluted raven *Corvus corax*, Nieradowo, central Poland, 13.06.2021 (photo by M. Murawski).

Fot. 2. Porównanie „białego kruka” z typowo ubarwionym osobnikiem (fot. M. Murawski).
Photo 2. Comparison of a white raven with a typically colored individual (photo by M. Murawski).

Wątpliwości spowodowane nietypowym ubarwieniem obserwowanego osobnika skłoniły do głębszej analizy materiału fotograficznego. Na zdjęciach przeglądanych na monitorze komputera i po rozjaśnieniu dostrzegalne były jeszcze inne szczegóły upierzenia. Na spodzie ciała, szczególnie w przedniej krawędzi skrzydeł, sterówkach i pokrywach podogonowych oraz w okolicach gardła, zauważono ciemnobrązowy odcień, zaś u nasady dzioba, na głowie i karku subtelnie jasnobrązowe zabarwienie, płynnie przechodzące w biel płąszcza. Przy intensywnym świetle i pod ostrym kątem kolor piór (głównie lotek i sterówek) wpadał w beżowo-szary. Oko było ciemne, dziób i nogi ciemnoszare, pióra nosowe brązowe. Na grzbiecie, nasadzie ogona, pokrywach nadogonowych, lotkach drugorzędowych i dużych pokrywach skrzydłowych widać było szare cieniowanie.

Po analizie fotografii dokonanej przez Adama Zbyryta oraz Heina van Grouw ustalono, że osobnik ten dotknięty jest mutacją zwaną hypomelanizmem (z ang. *dilution*). Mutacja ta charakteryzuje się rzadszym rozmieszczeniem melaniny (redukcją – „rozcieńczeniem” barwnika), przez co ptaki wydają się dużo bledsze, czy wręcz białawe i z większej odległości mogą być mylone z innymi rodzajami aberracji barwnych, leucyzmem, albinizmem czy mutacją brown (van Grouw 2006, 2013, 2014, Zbyryt et al. 2021).

Kolejne wizyty (20.06, 26.06, 20.07, 25.07) potwierdziły obecność tego osobnika: był w dobrej kondycji i wraz z tolerującą go grupą rodzinną przebywał i żerował w okolicach stanowiska lęgowego. Ptaki były dosyć płochliwe i wrażliwe na niepokojenie, przez co uciekały przed obserwatorem, dopuszczając go na odległość ok. 200 metrów. Wydaje się, że dystans ucieczki był większy niż w przypadku innych osobników tego gatunku, co być może hipotetycznie związane było z obecnością „odmiennego” kruka, który jako pierwszy podrywał się do lotu. Interesujące jest zagadnienie, jak będą zachowywały się inne kruki w stosunku do nietypowo ubarwionego osobnika, w przypadku gdy dołączy on do innych młodocianych ptaków swojego

gatunku, które przez pierwsze dwa lata życia tworzą wspólne stada, w których dobierają się w pary (Boarman i Heinrich 2020).

Barwne aberracje w upierzeniu ptaków wydają się być coraz częstszym zjawiskiem, co jest powiązane ze zwiększoną aktywnością amatorskiego ruchu ornitologicznego w ostatnich latach (Zbyryt 2017, Zbyryt et al. 2021). W Polsce najczęściej notowane i fotografowane są ptaki „łaciate”, czyli dotknięte siwieniem, takie jak kawki *Corvus monedula* czy kosy *Turdus merula*, oraz z mutacją brown, jak krzyżówki *Anas platyrhynchos*, szpaki *Sturnus vulgaris* oraz wróble *Passer domesticus* (Zbyryt 2017, Zbyryt et al. 2021). Grupą ptaków, w której zjawisko barwnych aberracji jest częściej spotykane są również krukowate Corvidae (van Grouw 2014, Mertowski et al. 2016, Husby 2017, Zbyryt et al. 2021).

Wyodrębnia się trzy formy hypomelanizmu, tzn. *pastel*, gdzie dochodzi do redukcji obydwu rodzajów melanin (eumelaniny i feomelaniny), *isabel*, w przypadku której następuje redukcja tylko eumelaniny i trzeciej, najrzadszej, gdzie tylko feomelanina jest zredukowana ilościowo (van Grouw 2013, Zbyryt 2017). U gatunków posiadających w upierzeniu tylko eumelaninę, takich jak kruki, nie ma możliwości określenia, z którą formą hypomelanizmu mamy do czynienia (van Grouw 2013).

Hypomelanizm u obserwowanego kruka jest pierwszym potwierdzonym takim przypadkiem u tego gatunku w Polsce. Dotychczas opisane w literaturze dwa przypadki obserwacji kruków dotkniętych hypomelanizmem pochodziły z 2008 roku z Wysp Owczych – Velbastaður i Fugloy (van Grouw 2014). Początkowo sugerowano, że były to formy leucystyczne odmiany „*leucocephalos*”, zasiedlającej tylko te wyspy (van Grouw 2014). Ostatnie obserwowane osobniki, powszechnie określane jako „kruki plamkowane”, notowano jednak w 1902 r. i od tamtego czasu uznawane były za wymarłe. Ich upierzenie odznaczało się mniej więcej porównywalnym rozmieszczeniem barwy białej i czarnej. W europejskich muzeach odnaleziono 26 takich osobników. Ptaki te, mimo usilnej presji naukowców uznania ich jako nowy gatunek, były jednak osobnikami częściowo leucystycznymi.

Hypomelanizm występuje sporadycznie w populacjach kruków w Europie i Ameryce Północnej. Do tej pory nie potwierdzono lęgowości takich osobników, ale nie wyklucza się takiej możliwości (van Grouw 2014).

Dziękuję Adamowi Zbyrytowi za pomoc i konsultacje w identyfikacji rodzaju mutacji prezentowanego osobnika oraz za uwagi do tekstu, a także Heinowi van Grouw za utwierdzenie w poprawności oznaczenia tej niezwyklej aberracji barwnej.

LITERATURA

- BOARMAN W. I., B. HEINRICH. 2020. Common Raven (*Corvus corax*), version 1.0. In Birds of the World (S. M. Billerman, Editor). Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA. <https://doi.org/10.2173/bow.comrav.01>
- VAN GROUW H. 2006. Not every white bird is an albino: sense and nonsense about colour aberrations in birds. *Dutch Birding* 28: 79-89.
- VAN GROUW H. 2013. What colour is that bird? The causes and recognition of common colour aberrations in birds. *Brit. Birds* 106: 17-29.
- VAN GROUW H. 2014. Some Black-and-White Facts about the Faeroese White-speckled Common Raven *Corvus corax varius*. *Bulletin of the British Ornithologists' Club* 134: 4-13.
- HUSBY M. 2017. Colour aberrations in Eurasian Magpies *Pica pica* in Europe. *Ornithol. Sci.* 16: 111-119.
- MERTOWSKI S., BUCZYŃSKI P., BUCZYŃSKA E. 2016. Untypical colouration of the jackdaw *Corvus monedula* as the example of the plumage aberrations in birds. *Zoologica Poloniae* 61: 85-90.
- ZBYRYT A. 2017. Barwne aberracje u ptaków. „Ptaki Polski”. *Wiosna* 1: 18-23.
- ZBYRYT A., MIKULA P., CIACH M., MORELLI F., TRYJANOWSKI P. 2021. A large-scale survey of bird plumage colour aberrations reveals a collection bias in Internet mined photograph. *Ibis* 163: 566-578.

Summary

Between June 13 and July 25, 2021 near the town of Nieradowo (central Poland), the raven *Corvus corax* with white-beige-gray plumage was observed and photographed. The bird exhibited features of a mutation called dilution. The plumage of diluted birds is characterized by a quantitative reduction of melanins (in this case eumelanin). The lower concentration of granules forms a weaker colour as a result. The raven stayed near the breeding site in a family group, five individuals in total. He was in good condition and was tolerated by other ravens.

Adres autora:

Marek Murawski
ul. Armii Krajowej 18/22, 06-400 Ciechanów
e-mail: merops@vp.pl